

מראי מקומות - יבמות

פג:

דהי' לו שעת הכושר, ואם מאמינים להרופאים, א"כ הרי הוא סריס חמה ופטורה מחליצה]. וכ' ר' משה דיש להביא ראי' מגמ' זו דשייך לומר דנחשב לסריס חמה הגם דאין לו סימני סריס. שהרי ודאי בטומטום דבירי לא הי' לו סימני סריס, דא"כ איך נח' עליו חכמים. אע"כ דלא הי' הי' לו סימנים, ומ"מ ס"ל לר"י שיש לו דין סריס חמה, ומה דחכמים חולקים עליו, רק משום דס"ל דטומטום דבירי ראי' הוא דאינו סריס, אבל בעצם שייך להיות סריס הגם דאין לו סימני סריס, דבהא דיש לו חסרון באיברי זרע סג, ושייך זה אף במי שאין לו שום סימני סריס.

ג. מאי בינייהו לפסול במקום אחין

פרש"י, דלר' יוסי בר יהודה פוסל על האחין דלמא לאו סריס הוא וחליצה היא. והק' הישרש יעקב, למה פוסל בחליצה מספק, הרי לכאור' יש כאן ספק ספיקא, ספק נקבה הוא, ואת"ל זכה, ספק דלמא סריס חמה הוא. וכ' דאולי יש להביא ראי' מכאן דכיון דיכול להתברר לאחר זמן אם זכר הוא ואם סריס הוא, אינו יכול להתירה מחמת ספק ספיקא, וע"ש מה שהאריך בזה אם צריך לחוש במקום שיכול לברר. (ולכאור' יש ליישב בפשיטות, דכוונת הגמ' ורש"י היא היכא דכבר נקדע ונמצא זכר, דאין עוד ס"ס, ורק ספק א' יש.)

ד. הוא דאמר כי האי תנא, דתניא וכו'

הק' הרשב"א, למה צ"ל דס"ל כר' סימאי דבריייתא, לימא דס"ל כר"ש דמתני', דהא אמרי' לעיל דר"ש ס"ל שיש לו חיוב סקילה מב' מקומות. ותי' דאה"נ, אלא משום שהוא לא אמר כן בפירוש, ולפי ר"ל ספוקי מספקא לי', ור' סימאי אמר כן בפירוש, לכך נקט הא דר' סימאי.

ה. באשה שלא כדרכה מנא להו, מואשה

פי' הריטב"א, דהיינו דהו"ל למכתב ואת זכר לא תשכב משכבי, א"נ תשכב משכבי זכר, מאי אשה, לרבות ולחייב ב' משכבותיו.

ו. וטומטום ואנדרוגינוס, מטמאים

בגדים אבית הבליעה

ומבואר דאף בעופות אי' מציאות של טומטום ואנדרוגינוס. וכ' הרדב"ז (פסוה"מ ז', ד), "ואם תשאל, במה יוכר הטומטום ואנדרוגינוס בעופות, והלא אין להם זכרות ונקבות מבחוץ, תשובתך, כל עוף שאינו בא על אחרים, ולא אחרים באים עליו, זהו טומטום, וכל עוף שהוא בא על אחרים, ואחרים באים עליו, זה אנדרוגינוס".

א. אין אדם אוסר דבר שאינו שלו

הק' תוס', מ"ש מנותן נבלה או חלב בתבשיל של חבירו שנאסר. ותי' דרך בדבר התלוי במחשבה אמרי' דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אבל בדבר התלוי במעשה יכול לאסור דבר שאינו שלו. וע' בחי' רעק"א על שו"ע (או"ח רנ"ג סעי' ב' בדפוס יוהנסבורג, הובא בקובץ מפרשים "כלילת יופי" כאן), שהביא מהר"ש בכלאים (פ"ז), דהק' מהא דהעושה מלאכה בפרת חטאת דפטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים, אלמא דיכול לאסור אף דבר תלוי במחשבה. והר"ש ביאר דגבי כלאים גזיה"כ הוא דאינו יכול לאסור, דכתיב לא תזרע כרמך. ומה שאינו יכול לאסור דבר של חבירו אם עובדו לשם ע"ז, זהו משום דלאו שמיי' תקרובת עבודת גילולים כיון שאינו שלו. ורעק"א ביאר פלוגתתם, דתוס' ס"ל דכל מעשה שצריך מחשבה לאוסרו, אמרי' בו אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. אבל הר"ש ס"ל דרק היכא דהמעשה בעצמותו אינו מעשה לאסור כלל, ורק דהמחשבה משווהו למעשה, אז אמרי' דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אבל היכא דהמעשה הוא בעצם מעשה האוסר, אלא דיכול לעקור המעשה ע"י מחשבה המותרת, בזה ס"ל להר"ש דזה נחשב מעשה ולא מחשבה. ולפ"ז, כ' רעק"א דיהי' נפק"מ אם א' הסיר קדרת חבירו מהכירה ודעתו שלא להחזירה, דלפי תוס' דכל היכא דצריך מחשבה אמרי' דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, הרי גם בזה צריך מחשבה שלא להחזירה, וא"כ אינו יכול לאוסרו. אבל לפי הר"ש, הרי עיקר המעשה הוא מה שנטלו מעל גבי הכירה, ואף דאם חושב להחזירה יכול, מ"מ הרי העיקר הוא המעשה עקירה, וא"כ יכול אף לאסור דבר שאינו שלו. [וע' באבי עזרי (שבת ג, י) שתמה על מה שרעק"א מדמה דיני חזרה להא דצריך מחשבה לאסור דבר שאינו שלו, דהא לכאור' פשוט דהמעשה עקירה מהקדרה הוא האוסר, אלא דאם יש לו בפועל כוונה להחזירה, הרי זה כאילו לא עקרה. ולמשל, הרי ברור שאם נפל מאליו דאסור להחזירה, אע"פ שלא הי' למישהו שום דעת שלא להחזירה לאש, ואיך מדמהו לדינים דצריך מחשבה בפועל לאוסרו, והניח בצ"ע.]

ב. מאי עביד לי' ר' יהודה לטומטום דבירי וכו'

ע' באגרות משה (אבן העזר א', קס"ב) שכ' לדון בציור דאמרו הרופאים שא' לא הי' יכול להוליד מלידה מחמת חסרון באיברי הזרע, אלא שלא הביא סימני סריס, והי' לו שערות [והנדה] הוא, דאם אין מאמינים להרופאים, אז אשתו זקוקה ליבום,